

5 BEYNƏLXALQ
SENTYABR KEYRİYYƏÇİLİK
GÜNÜ

*“Qazanılan pullar da
şəffaf olmalı,
xərclənən vəsait də.
O zaman
xeyriyyəçilik də
dirçələr, cəmiyyətdə
balans da qorunar”*

Milyonçularımız gözə dəymir

Nə sirdisə, biz adı varlılar sıyahısında hətta ilk onluqda olanların da hər hansı xeyriyyəçilik əməlindən xəbər tutmurduq

Sentyabrın 5-i dünyanın çox ölkələrində Beynəlxalq Xeyriyyəçilik Günü kimi qeyd edilir. Xeyriyyəçilik Günü barədə qərar 2012-ci il dekabrın 17-də BMT Baş Məclisinin 67-ci sessiyasında çıxarılıb. 1997-ci il sentyabrın 5-də dünyada xeyriyyəçiliyi ilə məşhurlaşmış Tereza Ana 1997-ci ilin 5 sentyabrında vəfat edib və BMT Baş Assambleyası da həmin tarixi Beynəlxalq Xeyriyyəçilik Günü olaraq qərar verib.

Tereza Ananın xeyriyyəçiliyi barədə danışmaq fikrində deyilik. Özümüzün xeyriyyəçiləri kifayət qədərdir. Lakin təəssüf ki, milli xeyriyyəçilərimiz haqqında keçmiş zamanda danışmaq məcburiyyətindəyik. Çünki müasir dövrümüzdə kimin nə işlə, hansı xeyriyyəçiliklə məşğul olduğunu bilmirik. Bu barədə məlumatlar çox kasəddir. Bir çoxları hansısa xeyirxah əmələ imza atsalar da, bunun ictimailəşməsinə istəmirilər. “Sağ əlin verdiyini sol əl bilməməlidir”, prinsipinə bağlılıqdan daha çox, “dövlətə-ali nə qədər qazanırıq bilməsin”, təlaş desək, yəqin daha doğru olar. Yəne də təəssüf ki, vergidən yayınma, gəlirlərin gizlədilməsi, “qara mühasibatlıq” gerçəyi mövcuddur. Dövlətlə işimiz yoxdur. Dövlət üzərinə düşəni edir. Müxtəlif fondlar var, onların sayəsində müəyyən kateqoriyadan olan insanlara yardımlar edilir, hansısa təbəqənin ehtiyacları qarşılır. İncəsənətə, mədəniyyətə həmişəlik göstərilir. Təmir edilən, abadlaşan tarixi abidələr, tikilən ictimai obyektlər var. Amma sirs deyil ki, cəmiyyətdə xeyriyyəçilik ənənələrinin yaşadılması vacibdir. Xeyriyyəçilik dövlətlə çiyin-çiyinə verməkdir. Dövlətə dayaq verən insanların – xeyriyyəçilərin hanı bəs?

Keçmiş baxdıqda xeyriyyəçiliyin ən bariz nümunələrini görə bilirik. Milli mətbuatımızın banisi Həsən bəy Zərdabi 1872-ci ildə Bakıda “Cəmiyyəti-xeyriyyə”ni təşkil edib. Azərbaycanın şəhər və kəndlərini gəzərək imkanlı şəxsləri cəmiyyətə üzv olmağa təşviq edib. Və beləliklə də yardıma ehtiyacı

olanlara dəstək verilib. Azərbaycan milyonçuları – Hacı Zeynalabdin Tağıyev, Ağa Musa Nağıyev, Murtuza Muxtarov, İsa bəy Hacinski, Hacı Şixəli Dadaşov, Aşurbəyovlar, Şəmsi Əsədullayev və adını çəkmədiyimiz neçə-neçə varlı, imkanlı şəxslərin adının qarşısına ilk növbədə messenat – xeyriyyəçi ismi yazılır. Bu şəxslərin hamısı həm də məktəb açmaq (oğlanlar, qızlar məktəbi), təhsilə yardım etmək, tələbələrin təqaüdüünü qarşılamaq, imkansız uşaqları oxutmaq, onlara təhsil verməklə, milli mətbuatımızı dəstəkləməklə, xəstəxana, məscid, teatr binası tikmək, şəhəri abadlaşdırmaq, Bakıya çəkilən su kəmərinin xərcini qarşılamaqla, hətta aclıqdan, təbii fəlakətlərdən əziyyət çəkən ölkələrə yardım etməklə adlarını tarixə yazıblar.

Hazırkı milyonçular nə edir? Nə sirdisə, biz adı varlılar sıyahısında hətta ilk 10-da olanların da hər hansı xeyriyyəçilik əməlindən xəbər tutmurduq. Səbəb nədir? Sosioloq Əhməd Qeşəmoğlu “Şərq”ə açıqlamasında bir neçə səbəb olduğunu bildirdi:

- Hazırda elə mürəkkəb cəmiyyətdə yaşayırıq ki, bir deyil, bir neçə səbəb axtarmalıyıq. Bəli, ölkəmizdə xeyriyyəçilik ənənələri güclü olub. Burjua Bakısında milyonçuların qazancı aşkar idi. Kim nə qədər varidatı, pulu, malı var, bilinirdi. Onların gizliyyətləri yox idi, sərvtələrini gizlətmirdilər. Çünki o sərvti öz eməkləri, zəhmətləri hesabına əldə

etmişdilər. Həm də o insanların mənəviyyəti də zəngin idi. Yüksək insani keyfiyyətlərə, kamil xarakterə malik idilər. İslam faktoru da güclü rol oynayırdı. İslamda qazancın müəyyən hissəsinin ehtiyacı insanlara paylanması qaydası var və bu şəxslər də dini qanunlara riayət edirdilər. Ona görə də cəmiyyətdə xeyriyyəçilik üstün idi, getdikcə də genişləniirdi. O zamanın varlı şəxsləri “kim daha çox xeyriyyəçilik edər”, yarışına çıxmışdılar, indiki bezi varlılar kimi “kimin daha çox villası, xarici ölkələrdə mülkü var”, yarışına yox. “Hazırda imkanlı şəxslər xeyriyyəçilik etməyə çəkinirlər. Şəxsən tanıdığım bir adamdan xahiş etmişəm xeyriyyəçiliklə bağlı, deyib ki, Əhməd müəllim, edəram, baş üstə, ancaq sabah 1-2 təşkilatdan gələcəklər ki “qardaş, deyəsən, pulun çoxdu, bizə də ver”. Xeyriyyəçilik etmək istəyən də nədənsə qorxur, çəkinir. Səbəblərdən biri də budur ki, insanların xeyriyyə cəmiyyətlərinə inamı itib. Bezi cəmiyyətlər, fondlar zamanında firıldaqla məşğul oldular, toplanan ianələr aidyyəti üzrə xərclənmədi, ona görə də insanlarda inamsızlıq var ki, harada lanə etsəm, pul keçirsem, görsən ünvanına çatacaqmı, aidyyəti üzrə xərclənəcəkmli. Bu məsələlərdə şəffaflyq başlıca amildir. Qazanılan pullar da şəffaf olmalı, xərclənən vəsait də. O zaman xeyriyyəçilik də dirçələr, cəmiyyətdə balans qorunar.